

INDIVIDUAL YONDASHUV ASOSIDA BO‘LAJAK MAKTAB O‘QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Umirova N. J.

CHDPU mustaqil izlanuvchisi

Tayanch so‘zlar: individual yondashuv, professionallik, metodika, muloqot, usul, maktab.

Ключевые слова: индивидуальный подход, профессионализм, методика, общение, метод, школа.

Key words: individual approach, professionalism, methodology, communication, method, school.

Резюме:

Ushbu maqolada individual yondashuv asosida bo‘lajak maktab o‘qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish metodikasi haqida ilmiy qarashlar bayon etilgan.

Резюме:

В данной статье изложены научные взгляды на методику формирования профессиональной компетентности будущих учителей школы на основе индивидуального подхода.

Summary:

This article presents scientific views on the methodology for developing the professional competence of future school teachers based on an individual approach.

Individual yondashuv asosida bo‘lajak maktab o‘qituvchilarining kasbiy kompetentligi – ta‘lim tizimining muvaffaqiyatli ishlashi uchun asosiy omil hisoblanadi. Maktab ta‘limining sifatini oshirish, yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etish va ta‘lim jarayonini optimallashtirish maqsadida o‘qituvchilarning kasbiy malakasini va kompetentligini doimiy ravishda rivojlantirish zarur.

Ushbu maqolada, Individual yondashuv asosida bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish metodikasi to‘g‘risida tahlil qilinadi.

O‘qituvchining professionalligi va malakasi, ta‘lim tizimining muvaffaqiyatli ishlashida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Maktab ta‘limi tizimida o‘qituvchilar, faqat darslarni o‘tish bilan cheklanib qolmasdan, o‘qituvchilar bilan samarali muloqotda bo‘lishi, ularning individual ehtiyojlarini qondirish va innovatsion pedagogik usullarni qo‘llash orqali ta‘lim sifatini oshirishlari lozim. Shu sababli,

bo'lajak maktab o'qituvchilarining kompetentligini rivojlantirish masalasi har qachongidan ham dolzarb hisoblanadi. Har bir o'qituvchining shaxsiy xususiyatlari, tajribasi va o'qituvchilik faoliyatiga bo'lgan ehtiyojlari bir-biridan farq qiladi. Shuning uchun, o'qituvchilarni rivojlantirishda individual yondashuv asosida ularning kasbiy kompetentligini oshirishda, amalga oshirilgan metodikalar ularning shaxsiy imkoniyatlarini ochish va malakalarini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Hozirgi kunda ta'lim tizimida global o'zgarishlar va innovatsiyalar, shu jumladan raqamli texnologiyalar va yangi pedagogik metodologiyalar jadal rivojlanmoqda. Bu jarayon o'qituvchilardan doimiy ravishda yangi bilim va ko'nikmalarni talab qiladi. Shu bilan birga, individual yondashuv yordamida o'qituvchilarning professional rivojlanishi uchun zarur bo'lgan resurslar va imkoniyatlar yaratish muhim ahamiyat kasb etadi. O'qituvchilarni rivojlantirish jarayonida individual yondashuv orqali ta'limning sifatini oshirish va yangi pedagogik texnologiyalarni muvaffaqiyatli joriy etish mumkin. Shuningdek, o'qituvchilarning professional taraqqiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan, motivatsiyani oshiradigan va ularning o'z-o'zini baholash qobiliyatini rivojlantiradigan metodikalarni ishlab chiqish, ta'lim tizimini yanada samarali va sifatli qilish uchun zarurdir.

Kompetentlik-ta'lim jarayonida o'qituvchining ma'lum bir sohada bilim, ko'nikma, malaka va tajribaga ega bo'lishini anglatadi. U bir necha asosiy komponentlardan tashkil topadi: nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar va professional tajriba. O'qituvchilarning kompetentligini oshirish orqali, ularning o'quvchilar bilan samarali muloqotda bo'lishlari, innovatsion pedagogik usullarni qo'llashlari va ta'lim sifatini yaxshilashlari mumkin. Ta'lim jarayonida kompetentlikning o'rni beqiyosdir, chunki u nafaqat o'qituvchining pedagogik qobiliyatini, balki o'quvchilar bilan samarali muloqot qilish, innovatsion usullarni qo'llash va ta'lim sifatini oshirish qobiliyatini ham belgilaydi. Kompetentlik ta'lim tizimida o'qituvchining faoliyatini tashkil etish va unga yanada sifatli yondashish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni aniqlashda muhim ahamiyatga ega.

Kompetentlik tushunchasining nazariy asoslari bir necha yirik nazariyalar va konseptual yondashuvlarga tayanadi:

1. Kompetentlik paradigmasi: Kompetentlik paradigmasi ta'limda bilimlarni o'rganishdan ko'ra, ularni qanday qilib amalda qo'llashni ta'kidlaydi. Bu yondashuvga ko'ra, o'qituvchi nafaqat nazariy bilimlarga ega bo'lishi, balki ularni real ta'lim sharoitida qanday qo'llashni bilishi kerak. Bu paradigmaning asoschilaridan biri - David L. L. Browne bo'lib, u kompetentlikni nafaqat bilimlar, balki amaliy ko'nikmalar to'plami sifatida tavsiflaydi.

2. Shaxsiy kompetentlik teoriyasi: Manfred Kets de Vries tomonidan ilgari surilgan bo‘lib, shaxsiy kompetentlik nazariyasi, individning o‘z salohiyatini to‘liq namoyon etishi uchun zarur bo‘lgan ko‘nikmalar va malakalar majmuini ifodalaydi. Ushbu nazariya o‘qituvchining professional rivojlanishi va ta‘lim jarayonidagi samaradorligini oshirishda individual xususiyatlarning ahamiyatini ta’kidlaydi.

3. Transformatsion ta‘lim teoriyasi: Jack Mezirow tomonidan ishlab chiqilgan transformatsion ta‘lim nazariyasi, o‘quvchilar va o‘qituvchilarning tajribalarini yangi ma’lumotlar va tushunchalar bilan to‘ldirish orqali ularning dunyoqarashini o‘zgartirishni maqsad qiladi. Bu nazariya kompetentlikni rivojlantirishda individual yondashuvni, tajribalar orqali o‘rganishni va o‘z-o‘zini baholashni muhim deb hisoblaydi.

Kompetentlikning ta‘lim tizimidagi muhimligi

Kompetentlikning ta‘lim tizimidagi ahamiyati quyidagi jihatlarda namoyon bo‘ladi:

1. O‘qituvchining professional qobiliyati: Kompetentlik, o‘qituvchining nafaqat nazariy bilimlar, balki amaliy ko‘nikmalar va pedagogik malakalar bilan ham ta’minlanishini talab qiladi. Bu, o‘qituvchining ta‘lim jarayonida samarali bo‘lishi, talabalarni eng yaxshi tarzda o‘qitishi va ularning ehtiyojlariga moslashishi uchun zarurdir.

2. Talabalarining ta‘lim sifatini oshirish: Kompetent o‘qituvchilar ta‘lim jarayonida yangi pedagogik texnologiyalarni qo‘llash, interaktiv usullarni joriy etish va individual yondashuvni tatbiq etish orqali talabalar bilan samarali muloqot qilishadi. Bu, o‘z navbatida, talabalar ta‘limining sifatini oshiradi va ularning bilim va ko‘nikmalarini yaxshilaydi.

3. Innovatsiyalarni integratsiya qilish: Kompetentlik, o‘qituvchilarga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni va innovatsion metodlarni muvaffaqiyatli joriy etish imkonini beradi. Bu, ta‘lim tizimida yangiliklarni qo‘llash va ularning samaradorligini oshirishda muhim rol o‘ynaydi.

4. Professional rivojlanish: O‘qituvchilarning kompetentligini oshirish, ularning professional rivojlanishiga yordam beradi. Shaxsiy ehtiyojlarga mos keladigan rivojlanish rejalari, mentorlik dasturlari va professional taraqqiyot dasturlari orqali o‘qituvchilar o‘z malakalarini doimiy ravishda oshiradilar va professional darajalarini yaxshilaydilar.

Individual yondashuv asosida bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish, ta‘lim tizimining samaradorligini oshirish va pedagogik sifatni yaxshilash uchun juda muhimdir. Individual yondashuv asosida rivojlantirish metodikasi, o‘qituvchilarning shaxsiy ehtiyojlari va qobiliyatlarini

hisobga olib, ularning malakasini oshirishga yordam beradi. Shaxsiy rivojlanish rejalaridan tortib, mentorlik va texnologiyalarga qadar bo‘lgan metodik usullar, o‘qituvchilarning professional darajasini oshiradi va ta‘lim jarayonining samaradorligini yaxshilaydi. Kompetentlik tushunchasi ta‘lim jarayonida o‘qituvchilarning professional qobiliyatini, pedagogik malakalarini va amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirishda asosiy rol o‘ynaydi. Kompetentlikning nazariy asoslari va uning ta‘lim tizimidagi ahamiyati, o‘qituvchilarni malaka oshirish va ta‘lim sifatini yaxshilashda muhim yo‘nalishlarni ko‘rsatadi. Shuning uchun, o‘qituvchilarning kompetentligini rivojlantirish, ta‘lim tizimining samaradorligini oshirish va innovatsiyalarni muvaffaqiyatli integratsiya qilish uchun juda zarurdir. Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish esa, o‘qituvchilarning kompetentligini oshirishda katta rol o‘ynaydi. Onlayn ta‘lim platformalari, ta‘lim texnologiyalari va ilovalar, virtual va amentatsiya qilingan haqiqat, pedagogik analitika, blended learning metodlari va rivojlanish platformalari orqali o‘qituvchilar ta‘lim jarayonini samarali tarzda boshqarishlari, yangi metodlarni o‘rganishlari va o‘z bilimlarini kengaytirishlari mumkin. Bu texnologiyalar o‘qituvchilarni professional rivojlantirishda va ta‘lim sifatini oshirishda yordam beradi, shuningdek, ta‘lim jarayonini yanada interaktiv va samarali qiladi.

Bo‘lajak maktab o‘qituvchilarining kompetentligini rivojlantirish, ta‘lim tizimining sifatini oshirish uchun muhimdir. Individual yondashuv asosida rivojlantirish metodikasi, o‘qituvchilarning shaxsiy ehtiyojlari va qobiliyatlarini hisobga olib, ularning malakasini oshirishga yordam beradi. Shaxsiy rivojlanish rejalaridan tortib, mentorlik va texnologiyalarga qadar bo‘lgan metodik usullar, o‘qituvchilarning professional darajasini oshiradi va ta‘lim jarayonining samaradorligini yaxshilaydi.

Adabiyotlar:

1. Slastenin V.A. *Общая педагогика*. -M.– 2002.
2. Bolotov V.A., Serikov V.V. *Kompetentnostnaya model: Ot idei k obrazovatelnoy programmoy*. Pedagogika. 2003. № 3.
3. Bondorevskaya Ye.V., Kulnevich S.V. *Pedagogika*. 2004. № 10.
4. Blinov V.I. *Prakticheskaya podgotovka budущих uchiteley: progmatika, prespektivy*. Moskva. IOO. MONRF. 2004.